

Bollen spotten in de Oostkaap (2)

Frisgroene Mimosa aan de rand van de Karoo bij Tarkastad

Eind januari is het volop zomer in Zuid-Afrika. Het zomerregengebied van de Oostkaap is dan de juiste plaats om allerlei bolgewassen te spotten. Vakredacteur Arie Dwarswaard bezocht dit gebied en doet in twee afleveringen verslag van een reis door een grote variatie aan landschappen.

Tekst en foto's: Arie Dwarswaard

Het is even wennen. Terwijl in Nederland regen en wind de laatste sneeuw opruimen kan je hier zonder jas en trui buiten lopen. Smeren tegen de zon is zelfs gewenst om al te erge verbranding te voorkomen. Niet overal in de Oostkaap is het echter dit weer. Het plan om verder naar het noorden te trekken om Naudé's Nek en Tiffendell te bezoeken vervalt. Heel veel regen maakt de secundaire wegen die we moeten rijden onbegaanbaar. Het alternatief is een reis richting het westen naar de rand van de Karoo. Als er één landschap verweven is met Zuid-Afrika, dan is het wel de Karoo. Het strekt zich uit van de westelijke kant van Zuid-Afrika tot de Oostkaap. Het is er droog, vlak en warm, en vooral zeer uitgestrekt. Ogenscheinlijk dor en droog, maar wie goed kijkt, ziet net als op zoveel andere plaatsen in Zuid-Afrika, een enor-

me verscheidenheid aan planten. Met bijna 20.000 verschillende soorten behoort de flora van Zuid-Afrika tot de meest gevarieerde ter wereld. Die rijkdom vraagt om zorg en aandacht, en net daar zit de zorg bij onder meer Cameron McMaster. Woningbouw, wegaanleg, landbouw en kruidendokters vormen de vier grootste bedreigingen voor de Zuid-Afrikaanse flora. Ondanks het feit dat instanties als de Inheemse Bolplantvereniging van Suid-Afrika en SANBI zich inzetten voor behoud en bescherming, ligt de dreiging van vernietiging van bijzondere groeiplaatsen op de loer. Regels rond natuurbescherming bij nieuwbouw zoals die in Nederland bestaan, kent Zuid-Afrika wel, maar de handhaving ervan laat sterk te wensen over, volgens Cameron McMaster.

ROZE BOLLEN

Op reis richting Somerset East, de rand van

de Karoo, komen we drie vertegenwoordigers tegen van wat valt aan te duiden als roze bollen. Bolgewassen die als bloeiwijze een bol hebben met daaraan tientallen bloempjes, net als bijvoorbeeld veel sieruien. Dit betreft bijvoorbeeld *Brunsvigia radulosa*, *Ammocharis corani-*

Hoog in de bergen bij Somerset East groeit *Drimia elata*

In dit gebied bloeien in de zomer roze bollen, zoals *Brunsvigia radulosa*

Lilium formosanum wordt in Zuid-Afrika als invasieve soort beschouwd

ca en *Nerine huttoniae*. In alle gevallen groeien ze langs de weg in droog landschap. En in alle gevallen is de wind partner in de verspreiding. Als de bloemen zijn uitgebloeid drogen ze op, en blaast de wind het droge bloemscherm naar waarheen hij wil. Het duurt overigens twaalf tot veertien jaar tussen zaad en bloeibare bol.

HOOG EN LAAG

In Somerset East verblijf ik bij de Glen Avon Farm van Bill en Alison Brown. Veehouder Brown heeft een klein deel van zijn bedrijf als beschermd natuurgebied ingericht. Daar groeit *Cyrtanthus smithiae*, die opvalt door zijn kurentrekkervormig blad. Door hier geen vee te laten lopen en er een hek omheen te zetten blijft deze groeiplaats beschermd. Bovenop de Bosberg ligt nog een reservaat: Waainek Flower Reserve van farmer Erasmus. In dat gebied groeit volop *Haemanthus carneus*, maar ook *Drimia elata*. Hier staat hij op 1.300 meter hoogte in grazige weide, maar ook op 600 meter hoogte op droge grond bij Somerset East wil dit bolgewas groeien.

VREEMDELING

Weer richting het oosten rijden we richting Hogsback. Van het droge land klimmen we omhoog door afromontaan bos. Langs de weg omhoog staan lelies. We stappen uit en stellen vast dat het hier om *Lilium formosanum* gaat. Lelie is in Zuid-Afrika geen inheems geslacht. Ooit heeft iemand bollen meegenomen en heeft deze soort zich hier weten te handhaven. Inmiddels wordt *Lilium formosanum* in Zuid-Afrika gerekend tot de zogenoemde invasieve soorten. Voorbij Hogsback gaan we richting Gaika's Kop, een eenzame berg van bijna 2000 meter hoogte. Wij komen tot ongeveer 1.500 meter. Op die hoogte groeien geen bomen meer, maar nog wel volop bolgewassen. Zoals *Dierama pulche-*

Cameron McMaster verzamelt zaden voor wetenschappelijk onderzoek

rimma, in Zuid-Afrika aangeduid als the hairbells of South Africa. Lange stengels met paar-se bloemen die vriendelijk wiegen in de wind. Elders staan honderden exemplaren van *Kniphofia linearifolia* te bloeien in vochtig grasland. Op de laatste dag kijken we rond op Middledrift Farm, 1.400 ha groot, met rundvee en schapen als bron van inkomsten. Hier groeide Cameron McMaster op. Bij een poeltje groeit *Eucomis comosa* en in de wei *Gladiolus wilsonii*. Op de terugweg richting East London speurt Cameron McMaster de wegberm na omdat hij daar een week eerder *Crinum macowanii* in knop had zien staan. Nu bloeit hij. MacMaster is aangenaam verrast. Ten slotte zit ik nog even onder een boom. Een *Encephelartos*, behorend tot de Cycasfamilie. Geschatte leeftijd: 5.000 jaar oud. In het Nederland waar ik naar terugreis staan zulke oude planten niet. En ook niet zulke fraaie bolgewassen als hier. Ook al zijn we bollenproducent nummer één. Tot ziens, Zuid-Afrika.

Eind januari reisde Arie Dwarswaard een week lang met plantenkenner Cameron McMaster door de Oostkaap van Zuid-Afrika. Het bezochte gebied lag in de regio East Londen, Cathcart, Cradock, Somerset East en Hogsback (zie kaart). In dit gebied zijn diverse biotopen bezocht waar bolgewassen groeien.

